

Arif Oruç (1893/94-1950) ve Yarın Gazetesi

Arif Oruç 1309'da (1893-94) Elazığ'da doğmuştur. Babası Elazığ Vilayet Matbaası Müdürü ve mektupçusu Ahmet Efendi'dir. Anne tarafından Edirne'nin Dimetoka kasabasından olan Arif Oruç, basın hayatına 1913 yılında *Tanin* gazetesinde muhabirlikle başlamıştır. 1914'te *Tasfir-i Efkâr* gazetesi muhabirliğinde bulunan Arif Oruç, Mütareke Dönemi'nde aynı gazetede İstihbarat Heyeti Müdürü olarak görev yapmış, işgal ordularının sansürü ile uzun süre mücadelelerde bulunmak durumunda kalmıştır. Aynı sene içinde Mihran Efendi'nin *Sabah* gazetesi adına Balkanlara siyasi muhabir olarak gitmiş, aynı zamanda Sofya'da *Türk Sadası* isimli Türkçe yevmi gazetenin başmuharrirliğini yapmıştır. İstanbul'un işgali sonrasında *Tasvir-i Efkâr* gazetesi sahibi Talha Bey'in tevkif edilmesi ile Ankara'ya gitmiş 1920 Eylül'ünde *Yeni Dünya* gazetesini çıkarmaya başlamıştır. Asıl adı *Seyyare-i Yeni Dünya* olan gazete, Millî Mücadele sırasında tanıştığı **Çerkez Ethem**'in destekleri sayesinde yayın faaliyetlerine başlamıştır. Gazetenin adı Sovyet Rusya'daki Türk komünist lider Mustafa Suphi'nin Bakü'de çıkardığı *Yeni Dünya* gazetesi ile Çerkez Ethem'in **Kuva-yı Seyyare** ordusunun isimlerinin birleşiminden oluşmuştur. "*Dünya'nın Fukara-i Kasibesi Birleşiniz*" başlığıyla yayınlanan gazetenin Ankara'ya taşındıktan sonra imtiyaz sahibi ve başmuharriri Hakkı Behiç olmuş ve gazetenin ilk sayfa başlığı "*Dünyanın emekçileri birleşin*" olarak değişmiştir. Yeşil Ordu'nun kapatılması ile gazete de kapatılmış, Arif Oruç **İstiklal Mahkemeleri**nce yargılanmış "*mevkuf kaldığı müddet kafi görülerek tahliye*" edilmiştir.

26 Ağustos Büyük Taarruzundan önce Antalya'ya giden Arif Oruç, burada *Yeni İzmir* isimli gazeteyi çıkarmış ve Millî Mücadele'yi destekleyen yazılar yazmıştır. Millî Mücadele sonrası 1923'te İzmir'de *Yeni Turan* gazetesini çıkarmaya başlayan Arif Oruç, halifeliğin kaldırıldığı gün 4 Mart 1340'da İzmir'de bir hilafet kongresinin toplanacağına dair attığı manşet sebebiyle hapis ve para cezasına çaptırılmış, gazetesi ise kapatılmıştır. 1926 yılında Mustafa Kemal'e yapılmak istenilen suikast girişimi davalarında tutuklanarak Ankara'ya gönderilmiş ancak daha sonra serbest bırakılmıştır. İzmir'den İstanbul'a döndükten sonra üç yıl boyunca siyasi yazılar yazmak yerine, *Son Saat*, *Vakit*, *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde *Ayhan* takma adıyla sosyal ve tarihi içerikli romanlar yazmıştır. İstanbul'a gelip çeşitli gazetelerde tefrikalar ile fikir yazıları yazan Arif Oruç, kendi gazetesini çıkarmak istemiş, 6 Aralık 1929 tarihinde kuruculuğunu ve başyazarlığını üstlendiği *Yarın* gazetesinde yayın faaliyetlerine devam etmiştir.

Arif Oruç'un başyazarı olduğu *Yarın*, 1929 yılı sonunda **Takrir-i Sükûn** Yasası'nın yürürlükten kalkması ile oluşan ılımlı havanın yarattığı etkiler altında yayın hayatına katılmıştır. Ancak basına karşı "ılımlı" tavır 1931 tarihli 1881 numaralı yeni Matbuat Kanunu'na kadar devam etmiş, hükûmete ülke çıkarlarına ters düşen yayınları nedeniyle gazete ve dergilere geçici kapatma yetkisinin tanınmasıyla basın özgürlüğü son bulmuştur. Bu süre zarfında başta Arif Oruç olmak üzere diğer yazarlar Süleyman Tevfik ve Şemsettin Ertuğrul Beylere yaklaşık yirmiye yakın dava açılmıştır. Bu davalardan bir kısmında hapis cezası uygulanırken bir kısmı da kefalet ücretleriyle beraat ettirilmiştir. Şüphesiz 19 Ağustos 1931 tarihinde yayın faaliyetine son verilmesinin altında, Arif Oruç ve diğer yazarlara açılan davalar ve tutuklamaların etkisi büyüktür.

Cumhuriyet'in başlarındaki iktisadi durum; savaşların yarattığı yıkım ve tahribatin etkisiyle olumsuz vaziyettedir. Ekonomide belirsizlik hâkim olup tüm bunlara 1929 yılındaki Dünya Buhranı'nın da etkileri eklenmiş; çoğunluğunu tarımsal üreticilerin oluşturduğu kesim başta olmak üzere tüm sektörler bu olumsuz gidişattan payına düşeni almışlardır. Yaşanan bunalımın iktisadi hayatta yarattığı olumsuz gidişat ile ekonomi çıkmaza girmiş, geniş halk kitleleri arasında yayılan yoksulluk ve hayat pahalılığı ortamı, hükûmetin hem sosyal hem de iktisadi meselelerde başarısız olduğu yolunda genel bir kanaat uyandırmaya başlamıştır. *Yarın* böyle bir iktisadi ortam içerisinde doğmuş,

Mustafa Kemal rejiminin temelleri olan laiklik ve milliyetçiliğe sadık kalmak şartıyla yeni ve farklı düşüncelerin gelişmesinin istendiği siyasal ve sosyal atmosferde ortaya çıkmıştır. Yayınlarında yolsuzluk ve toplumsal yozlaşmaya değinilmesi, başta dönemin milletvekilleri olmak üzere hükûmete yakın olan kişilerin elde ettiği haksız kazançlara yönelik sert eleştirileri hoşnutsuzluk yaratmıştır. Takrir-i Sükûn'un etkinliğini devam ettirdiği ve basının son derece dikkatli yayın yapmak zorunda olduğu 1930'lu yıllarda, hükûmete karşı şiddetli muhalefet yapan *Yarın*'ın 80.000 gibi rekor düzeyde baskı sayısına ulaşmış olması gazeteye olan desteği göstermek açısından önemli bir detaydır.

Yarın gazetesi **Serbest Cumhuriyet Fırkası**'nı (SCF) açıktan destekleyerek ve çoğu zaman da bu partinin yayın organı gibi davranarak **Halk Fırkası**'na muhalif tavrını sürdürmüştür. 12 Ağustos 1930'da **Ali Fethi Bey**'in (Okyar) Başkanlığında, **Mustafa Kemal**'in desteğiyle kurulan ve 17 Kasım 1930'da yine Fethi Bey tarafından kapatılan SCF, kısa sürede ağır ekonomik koşulların etkisiyle bir hayli yoksul duruma düşen halkın yoğun desteğini görmüştür. İktidara yakın basın organı *İnkılap*'a göre Arif Oruç'un *Yarın*'ı, Fethi Bey'in yarı resmîyayın organıdır. Aslında sosyalist olan Arif Oruç'un liberal ilkeleri benimseyen bir partiyi desteklemesi çelişki gibi görünse de Arif Oruç'a göre ülke menfaatlerini ve toplumun düzenini bozmamak şartıyla her türlü hür düşünce serbest olmalıdır. SCF'nin kuruluş sürecinde ve takip eden günlerde Arif Oruç'un, köşesinde hemen her gün yeni fırkayla ilgili yazılar yazması fırkanın sözcüsü olarak nitelenmesine sebep olmuştur. SCF'nin kuruluşunu ve arkasından gelişmeleri "yayın organı" gibi veren *Yarın*'ın, 13 Ağustos 1930 tarihinde SCF Genel Başkanı olan Ali Fethi Bey ile yapmış olduğu mülakat ses getirmiş, Ali Fethi Bey de bu sayede partisinin hedeflerine yer vermiştir. Ahmet Ağaoğlu anılarında basına karşı koymak için ellerinde belirli bir yayın organı olmadığını, dolayısıyla bu boşluğun *Yarın* tarafından doldurulduğunu ve gazetenin parti üzerinde olumsuz etkisini aktarmaktadır. Hatta Ağaoğlu'na göre Mustafa Kemal, İsmet Paşa'ya gözdağı vermek için *Yarın*'a göz yummuştur. Mete Tunçay'a göre ise SCF'nin kendine özgü bir yayın organı olmamış ancak parti, İstanbul'da *Yarın* ve *Son Posta* ile İzmir'de *Halkın Sesi* gazeteleri tarafından destek görmüştür.

Yarın, dönemin hükûmeti **İsmet Paşa (İnönü)** ve kabinesine muhaliftir. Mustafa Kemal özelinde herhangi bir eleştirisi olmayan ve Mustafa Kemal'in "kurtarıcı" kimliğini her fırsatta vurgulayan gazete; bir yandan bürokrat-vekiller etrafında dönen yolsuzluk ve rüşvet iddialarını gündeminden düşürmezken, diğer yandan iktisadi krizin etkilediği geniş halk kesimlerinin hoşnutsuzluğunu sayfalarına taşımıştır. Hükûmetin tasarruf politikaları sonucu işsiz kalan memurlar, hayat pahalılığı ve geçim sıkıntısı sonucu intihar olaylarında yaşanan artışlar, gümrük siyasetindeki usulsüzlükler, şirketlerdeki yolsuzluklar, vergi siyasetindeki adaletsizlik ve demiryolu politikası yine gazetenin eleştirdiği konular arasındadır. Memleket menfaatinden başka bir gayesinin olmadığını sıklıkla tekrarlayan *Yarın*; Halk Fırkası'nın "menfaat düşkünü, yalancı vatanperverlerin fırka etrafını örümcek gibi sarmasından dolayı gücünü yitirmiş ve zayıf düşen yapısını" her fırsatta vurgulamıştır. *Yarın*, ekonominin gidişatı ile ilgili muhalif tavrını, son sayısına kadar devam ettirirken, çözüm önerilerini de içeren yazılara yer vermiştir. Ancak gazetenin öne sürdüğü iddiaların araştırılması bir yana, gündeme getirilen konular ayrı davaların konusu olmuştur.

Açılan davalardan ilki, 6 Nisan 1930'da Arif Oruç'un "*heyecan uyandırıcı yayın yapması*" dolayısıyla tutuklanmasıyla sonuçlanmıştır. 7 Nisan 1930'da Şemsettin Ertuğrul "*Bizi men edemezsiniz!*" başlıklı bir yazı yayınlayarak mevcut duruma tepkisini dile getirmiştir. İfadesi alınan Şemsettin Ertuğrul kaleme aldığı bu yazı dolayısıyla 22 Nisan 1930'da tutuklanarak altı ay cezaevinde kaldıktan sonra 4 Ekim 1930'da beraat etmiştir. Yeni bir mesul müdür tayin edilerek faaliyetlerine devam eden gazetenin henüz o tarihlerde hakkındaki davaların sayısı on yediye çıkmıştır. Hatta "*sıtma*" konusunda yazılan bir yazı için Sıhhiye Vekâleti, şirket yolsuzlukları hakkındaki iddialar için Maliye Vekâleti tarafından art arda davalar açılması devam etmektedir. Tutuklu olduğu süre zarfında Arif Oruç'un "***" mahlası ile yazılarına

devam ettiği görülür. *Yarın* ile gelişmeler dış basının da gündemindedir. 6 Nisan 1930 tarihinde "*Türk Gazeteci Tevfik Edildi*" başlığıyla *Times*, hükûmete karşı muhalif bir tavır almış olan *Yarın* gazetesinin sahip ve başmuharriri Arif Oruç'un "*efkâr-ı umumiyeyi karıştırmak üzere hesap edilmiş makaleler neşretmekle itham edildiğini*" aktarmıştır. 7 Nisan 1930'da ise "*Türkiye'de matbuat*" başlıklı yazısında *Times*, sahibinin tevkif edilmesine rağmen yayına devam eden *Yarın* gazetesinin "*hükûmeti, hoşnudiyeti mucip olmayacak surette tenkit etmeye*" devam ettiğini bildirmektedir. 18 Mayıs 1930 tarihinde serbest bırakılan Arif Oruç, "*Millet meclisinin manevi şahsiyetini tahkir etmekten dolayı*" Maliye Vekili Şükrü Bey (Saraçoğlu) tarafından hakkında açılan dava için Ankara'ya hareket etmek zorunda kalmıştır. 19 Mayıs 1930'da Şemsettin Ertuğrul Bey ise 3 sene 10 gün ağır hapisle cezalandırmıştır. *Yarın'a* açılan önemli davalardan biri de İzmit Valisi Eşref Bey aleyhindeki, 12 Kasım 1930 tarihli "*Dayak Ziyafeti*" başlıklı yazı ve çizmiş oldukları karikatür sebebiyledir. "*Adab-ı umumiyeye mugayeret*" suçlamasıyla haklarında açılan bu dava sebebiyle 3 Aralık 1930'da Arif Oruç ve Süleyman Tevfik Bey tutuklanmıştır. Arif Oruç 1 sene 3 ay 15 gün hapis ve 312 lira para cezasına, mesul müdürü "baba" lakaplı Süleyman Tevfik Bey ise 65 yaşından büyük olduğundan 7 ay 1 gün hapis ve 222 lira para cezasına mahkûm edilmiştir. Aynı zamanda Süleyman Tevfik Bey'in 3 Aralık 1930 tarihli "*Kel başa şimşir tarak*" başlıklı yazısı sebebiyle, Adliye Vekâletinden "*Türklüğe hakaret*" gerekçesiyle hakkında takibat yapılması istenmiştir. Arif Oruç ise 6 Mayıs 1931'de kefaletle serbest bırakılmıştır.

Haziran ayı içerisinde başta Yunus Nadi (Abaloğlu) ve Falih Rıfkı (Atay) gibi iktidar yanlısı olan gazeteciler ile Arif Oruç arasında şiddetli tartışmalar yaşanmıştır. Basının İstanbul ve Ankara cepheleri şeklinde ayrıma tabi tutulduğu günlerde, hükûmet yanlısı gazetelerin İstanbul basınına "*Ali Kemal muhalefeti*" yapmakla eleştirmeleri oldukça dikkat çekicidir. Bu tartışmaların başlangıcını Arif Oruç'un "*Lâyık Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Fırkası*" oluşturmaktadır. 1933 yılında Bulgaristan'da yayınladığı broşürde, kurmak istedikleri Kurtuluş Fırkasının seddedilirken yanında *Yarın'ı* da sürüklediğini aktarması ilginçtir. *Yarın'a* göre Ankara gazeteleri habercilik yapmamaktadır: "*Bugünkü vaziyete hem mebusluk, hem gazetecilik, hem ticaret hem de halkçılık bir koltuğa değil beş altı koltuğa sığar şey değildir*" diyerek Falih Rıfkı ve Yunus Nadi'yi hedef almaktadır.

Yarın'a göre çoğu gazete, hükûmeti methederken memlekette her şeyin yolunda gittiğine dair yalan haberler yapmaktadır. Ancak "*dilinin altındaki baklayı çıkarırlar*" ise muhalif olmakla suçlanmaktadır. SCF-CHF arasındaki gerginliğin basın üzerinden devam etmesiyle Bürhanettin Ali, 11 Nisan 1931'de iki kişinin saldırısına uğramış, 3 Ağustos 1931 tarihinde de Arif Oruç'a yönelik gazete binası önünde bir diğer saldırı gerçekleşmiştir.

SCF'nin kapatılmasından 37 gün sonra Menemen hadisesi yaşanmış, gelişen olaylar sonucunda Elazığ Mebusu Fazıl Ahmet Bey (Aykaç) ve arkadaşları, "*Fikir istiklali ile vicdan serbestliğini her türlü şaibeden korumak ve her zaman yalansız bir hürriyet içinde yükselecek olan Türk matbuatının milli vazifesini daha iyi ifa edebilmesi için*" basın hürriyetinin sınırları konusunda meclise önerge vermişlerdir. İsmet Bey, hükûmetin gerekenlerin yapılmasına rağmen mevcut işlemlerin basın özgürlüğünü kötüye kullanmayı engelleyemediğini ifade etmiş, böylece alınması gereken yeni önlemler olduğunu belirtmiştir. Mecliste söz alan vekillerden Ali Saip'e göre Arif Oruç "*hain ve dolandırıcı*", muhalif gazeteciler birer "*Yahudi işbirlikçisi*", "*Ermeni misyoneri*" ya da "*Rum yandaşı*"dır. Gazetelerin yayın politikalarının tartışılmasından çok, aşığılama ve küçük düşürmeyi etnik kimlik üzerinden yapan bir üslup hâkimdir. Oysaki bahsi geçen gazete ve gazetecilerin yoğun ilgi görmesinin sebepleri yeteri kadar düşünülmemektedir.

Matbuat Kanunu görüşmeleri devam ettiği sırada, Meclis tartışmalarında ismi zikredildiği için Arif Oruç, 11 Ağustos 1931 tarihinde kanunun yayımlanmasını beklemeden "*Kanun her emrin fevkindedir*" diyerek gazetecilikten ayrıldığını

duyurur. Yasanın yürürlüğe girişinden 11 gün sonra ise 19 Ağustos 1931'de *Yarın*, şu cümleler ile faaliyetine son verir; "*Yarın neşriyatını tatile karar verdi. Efkâr-ı umumiyenin milli heyecan ve ihtiyaçlarını rehber ittihaz eden Yarın Türkiye'de hiçbir gazeteye nasip olmıyan siyasi, içtimai fikir cereyanları açtı. Bütün bu muvakkakiyetler aziz Türkiyemizin saadet ve selâmeti hakkındaki düşündüklerimizi yalnız vicdanımızın emirleri altında yazmak, kendimize ve karilere inandırmak sayesinde idi. ...Şüphesizdir ki hüküm Türk milletindedir.*" Böylece 1946'da yeniden okuyucularıyla buluşuncaya dek yayım hayatına on beş yıl ara vermiştir.

Arif Oruç *Mücadele* isminde bir başka gazete çıkararak faaliyetini devam ettirmek istemesine rağmen gazetenin ilk sayısı 7 Eylül 1931'de alınan bir karar ile yasaklanmıştır. CHF genel sekreteri Recep Bey (Peker), 8 Eylül 1931'de parti il örgütlerine gönderdiği mektubunda Arif Oruç ve diğer *Yarın* çalışanlarının ilgili gazeteyi paravan olarak kullandıklarına işaret ederek "*millî varlık, millî birlik ve millî inzibat fikirlerini tahrip için çalışan vasıtalar*" konusunda uyarıda bulunmaktadır.

Arif Oruç basın hayatından sonra geçimini sağlamak için çeşitli işlere atılmayı denemişse de hiçbirinde başarılı olamamıştır. Geçimini sağlamak için 11 Eylül 1931 tarihinde lokanta açmıştır. Hatta **Yunus Nadi** ile girdiği polemiklerde verdiği sözü yerine getirmek için önce bir birahane açacağını söylemiş, fakat daha sonra ondan da vazgeçip kunduracı dükkânı açmaya karar vermiştir. Arif Oruç yazı yazmak için yaratılmış bir insan olduğu için bu tarz işlerde başarılı olamamıştır. O yüzden kendi gazetesi olmasa dahi yazmaya devam etmiştir.

Komünist Fırkasından sonra bir süre siyasetten uzak kalan Arif Oruç'un ikinci siyaset denemesini "*Lâyık Cumhuriyet İşçi ve Çiftçi Fırkası*" oluşturur. Arif Oruç, SCF'nin kapanmasından altı ay sonra İstanbul'da "*Lâyık Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Fırkası*" adında bir fırka kurma girişiminde bulunmuştur. Söz konusu partinin nizamnamesi, *Yarın* gazetesinin 22 Haziran 1931 tarihli sayısında yayımlanmıştır. Ancak 1931'de İstanbul'da Arif Oruç'un Başkanlığında kuruluş için başvuruda bulunan partiye izin verilmemiş böylece parti tüzel kişilik kazanamamıştır.

İrticayı desteklediği iddiasıyla vatana ihanet suçu ile itham edilerek bir gece evinden zorla alınıp, mahkeme kararı olmaksızın 1933 yılında Bulgaristan'a sürülmüş ve orada Şumnu medresesinde müderrislik etmek mecburiyetinde kalmıştır. *Yarın*'ı broşür olarak Paris ve Sofya'da, gazete olarak da Şumnu'da neşretmeye devam etmiştir. Yurt dışında olmasına rağmen faaliyetlerinin yakından takip edildiği görülmektedir. 19.06.1933 tarihinde Gazi Mustafa Kemal'in imzasıyla bir kararname yayınlanmış ve "*Türk inkılâbı aleyhtarlarından Arif Oruç tarafından Paris'te bastırılan "Yarın kurtuluş neşriyatı" adıyla hiçbir gazete, broşür, kitap vesairenin memlekete sokulmaması*" uyarısında bulunulmuştur.

Sofya'da 1934 Mayıs darbesinden sonra, Türkiye Cumhuriyeti hükûmetinin isteği üzerine, Bulgar hükûmeti tarafından Yugoslavya'ya sınır dışı edilmiştir. 1937 yılında ülkeye geri dönen Arif Oruç, Bulgaristan'da "*Yeni Türkiye Kurtuluş Cemiyeti*" adında kurduğu cemiyetin "*Yarın*" isimli Arapça broşürlerinin ülkeye getirilmesiyle tevkif edilmiş, savcının idam talebine karşı ağır cezada beraat ederek serbest bırakılmıştır.

1946 Kasım ayına kadar *Son Posta* ve *Tasvir* gazetelerine "Ayhan" imzası ile tarihî ve edebî tefrikalar yazmıştır. Uzun bir aradan sonra Basın Kanunu'nda yapılan değişikliğin arkasından *Yarın* 1946 yılının sonlarına doğru tekrar çıkarılmıştır. *Yarın*, çok partili dönemde de Arif Oruç'un sahip ve başyazarlığında yayınlanmış ancak bir müddet sonra faaliyetlerine son vermiştir. 8 Eylül 1947'de *Milliyet* adlı siyasi bir gazete çıkarmak için İstanbul Valiliğine başvuruda bulunmuşsa da izin çıkmamış, 1949'da ikinci bir başvuru ile *Milliyet*'in yayın hakkını yenilemiştir. Bir zamanlar hakkında "*vatan haini Arif Oruç*" afişini bastıran *İnkılap* yazarı Ali Naci Karacan'a devrettiği *Milliyet* gazetesinde son

eseri "*Fatih Sultan Mehmet*" isimli tarihi tefrikeyi yazmıştır. 19 Eylül 1948 tarihinde İstanbul'da çok partili siyasal hayata geçişin sonucunda oluşan ortamda Türkiye'nin 117. partisi olan "*Müstakil Sosyalist Partisi*"ni kurmuştur. Kurucuları arasında Arif Oruç, Nedim Celâl Çelebi, Nureddin Kırılı ve İbrahim Vefik Belendir olan parti, kurulduktan sonra faaliyete geçmek için 1950 seçimlerinin yapılmasını beklemiş, ancak Arif Oruç'un ölümü üzerine 1950 yılında dağılmıştır.

Arif Oruç, 9 Ekim 1950 günü İstanbul'da vefat etmiş, cenazesi Feriköy Mezarlığına defnedilmiştir. Ali Naci Karacan, 10 Ekim 1950 tarihinde Arif Oruç'un ölümü üzerine *Milliyet*'te kaleme aldığı yazısında; Arif Oruç'un Türk basını için önemli bir kişilik olduğunu ve onu kaybetmenin basın ve memleket âlemi için bir kayıp olduğunu vurgulamıştır. Ali Naci Karacan'a göre "*Arif Oruç, bu memleketin siyasî tarihi yazılırken unutulmayacaktır. Millî harekâta yalnız kalemiyle değil, silâhiyle katılan, cephelerde düşmana kurşun atan Arif Oruç, vatan vazifesini başardıktan sonra siyasî hayata atılmış, idare sistemindeki fena gidışı, tenkid etmiş, tutulan yolun kötü bir yol olduğunu korkmadan haykırmıştır. O zamanlar Başbakan olan İsmet İnönü'ye karşı açtığı mücadele, yaptığı hücumlar, onun siyasî hayatının en temiz ve güzel örneklerindedir. Arif Oruç, çok genç öldü. Hapishanelerin rutubetli ve zehirli havası, muhtelif ameliyatlar, hastalıklar onu harap etmişti. Hastalığına rağmen fikrî ve siyasî mücadelede yine demir gibiydi. ...Arif Oruç'un hamuru çile ile yoğrulmuştur. O çile çekmek için yaratılmıştır. Çile içinde doğdu, çile içinde yaşadı, çile ve nisyan içinde ölmüştür*".

Kader AKDAĞ SARI

KAYNAKÇA

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA., Fon Kodu: 30-10-0-0 Muamelat Müdürlüğü, Yer Numarası: 133-959-5., Tarih: 16.04.1930.

BCA., Fon Kodu: 30-10-0-0 Muamelat Müdürlüğü, Yer Numarası: 38-229-20., Tarih: 10.01.1931.

BCA., Fon Kodu: 30-18-1-2 Kararlar Daire Başkanlığı, Yer Numarası: 37-46-14., Tarih: 19.06.1933.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi (TBMMZC)

TBMMZC., İ: 22, C:I, 5.7.1931., s. 17-20.

TBMMZC., İ: 35, C:I, 25.7.1931., s. 380.

Gazeteler

"Arif Oruç İstanbul'a geldi", 19 Ağustos 1937, **Akşam**, s. 5.

"İki dava!", 13 Mayıs 1930., **Yarın**, s. 1-2.

"Matbuatın yolu", 14 Mayıs 1931, **Yarın.**, s. 3.

"Efendiler ayıp!", 30 Mayıs 1931, **Yarın**, s. 3.

"Fırka Programını neşrediyoruz!", 22 Haziran 1931, **Yarın**, s. 1, 5, 6.

"Yarın- neşriyatını tatile karar verdi", 19 Ağustos 1931, **Yarın.**, s. 1

“Civanmert olmağı bilmelidirler!”, 4 Ağustos 1931, **Yarın**, s. 1-2.

Kitap ve Makaleler

Arif Oruç, “Rejimin kanını emenler!”, **Yarın**, 29 Haziran 1931, s. 5.

Arif Oruç, “Allaha ısmarladık!”. **Yarın**, 11 Ağustos 1931, s. 1.

BALLI, M. Mesut, “Türkiye’de Muhalefet Basını: Yarın Gazetesi” (Yüksek Lisans Tezi). **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı.**, 2008.

BAYKOZ, Sema, “Arif Oruç’un Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme” (Yüksek Lisans Tezi). **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı**, 2019.

Bürhanettin Ali, “Matbuatın mertliği”, **Yarın**, 12 Nisan 1931, s. 2.

DEMİR, Şerif, “İktidar- Basın İlişkilerinin Türkiye’de Görünümü (1918-1960)”, **The Journal of Academic Social Science Studies**, C V, S 6, 2012, s. 119-137.

KESİM OVAT, Kismet, “Yarın Gazetesi Baş Muharriri Arif Oruç’un Fikir Hayatı” (Yüksek Lisans Tezi), **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı**, 2004.

MAZICI, Nurşen, “1930’a Kadar Basının Durumu ve 1931 Matbuat Kanunu”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, C V, S 18, 1996, s. 131-154.

ÖZTOY, Oğuzhan, Hasan Yurdakul, Taner Taşmurat, “Basın İktidar Münasebetleri Bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi Basınından Bir Örnek: Yarın Gazetesi”, **Harsiyât- İlmî, Harsî ve İçtimaî Araştırmalar Dergisi**, C II, S 4, 2018, s. 1-23.

Şemsettin Ertuğrul, “Bizi men edemezsiniz!”, **Yarın**, 7 Nisan 1930, s. 1.

Şemsettin Ertuğrul, “Mahkûm oldu”, **Yarın**, 1 Şubat 1931, s. 1.

TUNÇAY, Mete, **Tek-Parti Yönetimine Muhalefet Eden Bir Yayın Organı Arif Oruç’un Yarın’ı (1933)**, İletişim Yayınları, İstanbul 1991.

TUNÇAY, Mete, **T.C.’nde Tek, Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931)**, 3. bs., Cem Yayınevi, İstanbul 1992.

TUNÇAY, Mete, **Türkiye’de Sol Akımlar I (1908-1925)**, 2. bs., BDS Yayınları, İstanbul 2000.

YILDIZ, Aytaç, “Erken Cumhuriyet Döneminde Siyasal Muhalefet ve Eleştirinin Sınırları: Yarın’ı Okumak”, **Turkish Studies**, C VIII, S 7, 2013, s. 783-795.

30/10/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/arif-oruc-1893-94-1950-ve-yarin-gazetesi/?pdf=3840> adresinden erişilmiştir